

Цетиње, 18. јула

Послије кнеза Билова иде француски министар предсједник Клемансо. И обојица не иду него трче. Обојица су напустили своје дојакосње положаје на начин, који није обичан.

Клемансо и његов кабинет, још до јуче тако рећи на непоколебљивом темељу, данас већ леже по тлу као црпјеви разбијеног суда. Преко ноћ дошла је бура и оборила их је.

Узрок је доста незнатан, а развој саме дебате у парламенту таква као да је Клемансо ишао сам на то да буде оборен. Иначе могао је да је хтио испливати са мало вјештине и труда. И ако је знао да су многи његови пријатељи одсутни, ставио је на дневни ред питање о повјерењу и добио је неповјерење. Одмах је изјавио да иде.

То се не слаже с обичним процерама кад кабинети падају. Овдје нема онога што се зове логичност. Овдје видите више глumu по оригинал. Више изгледа да је Клемансо хтио да падне, но да га је оборило питање о недостацима и неисправностима у француској морнарици.

И оно што је послје тога дошло не одговара приликама кад кабинети редовним путем падају. Изненађује нас што је предсједник републике г. Фалијер оставку одмах уважио. Изгледа као да му је добро дошла, па није ни покушао да се малчице предомисли, или да нуди да Клемансо под извјесним компромисима и даље остане на челу државних послова.

Необичност ту допуњује и та околност, што је Клемансо оборио бивши министар спољних послова Делкасе, због кога прије неку годину у мало није дошло до рата између Њемачке и Француске. И извјесно би дошло да га француски парламент није бацио из чамца као Јону.

То је човјек жилавог темперамента, високе свијести о својим задацима и крут према Њемачкој. Он је и покретач политике заокружавања Њемачке. Он је уклонио вијековни антагонизам између Француске и Енглеске и створио међу њима споразум. Задобили су и Шпанију. Русију су више припили уза се руско-енглеским споразумом у Азији. Мароканско питање дошло је да препуни чашу стрпљења у Берлину и у мало што међу њих није пала рукавица. Мир је сачуван и Француска је дошла до моралне побједе у Алгесирасу само по цијени пада окрутнога Делкасеа. Клемансо је доцније срећно пребродио све чевртије: и оне у Алгесирасу, и оне у Тангеру и Касабланки.

Можда је ту и квасац потоњем држању Клемансовљевог кабинета у анексиономе питању. Аустро-угар-

ски државници не једанпут позивали су се на своје заслуге у мароканском питању за Француску. Чинили су то у циљу, да им Француска врати у питању о анексији. Нијесу се преварили. Клемансо и Пишон извукли су руке испод руке руских и пошли су у томе питању својим путем. Потпомагали су Аустро-Угарску. Наше су право и наше интересе сузбијали. Водили су, како говораху, чисто француску политику, политику „здрвог егоизма“. Доста су, веле, водили политику срца и потпомагали угњетене и слабе.

Сад, кад иду, у Бечу и у Берлину чују се жалопојке за њима. Хвале политику Клемансоа и Пишона. Очували су, веле, европски мир и предали су у ропство двије српске земље. Наравно услован мир. Да Аустро-Угарској није призната анексија дошло би до рата. Славу за очување европскога мира Аустројанци и Германци радо уступају Француској, а себи задржавају Босну и Херцеговину. Они сами не жуде за том славом. Клемансовљеви Французи пак, који нијесу хтјели да воде политику срца већ здравог егоизма, задовољили су се свједочанством лукаве лисице, којим им се признаје слава, али од које славе апсолутно ништа даље и практичније нијесу добили. Што је било стварно, остало је за рачун Аустро-Угарске и Њемачке.

Клемансо иде са аустро-германским ореолом око главе, али са празним рукама. Савезне централне силе гледају за њим без тога ореола, али са пуним рукама. Ко је бољу политику водио, види се.

Ако је Клемансо шпекулисао, да по цијену Босне и Херцеговине задобије Аустро-Угарску, како би ју доцније оцјенио од Њемачке и тим завршио заокружавање, сад нека види како се преварио.

А преварио се, то је несумњиво. У његовој анексионој политици замјетак је његовом садањем паду, и то је одгонетка оне неприродности и брзине коју смо опазили у овоме његовом силаску с власти. Нећемо рећи да није било и других узрока, али несумњиво је да је овај неуспјех главан.

То је друга пошљедица гријехова, који су почињени у питању анексије. Прва је пад канцлера кнеза Билова, други је пад кабинета Клемансовљева. Односи, који се развијају између Русије и Њемачке, убрзале су овај пад. Тако Клемансо неће дочекати рускога цара и Извољског у Шербуру. Нови људи излазе на сцену, а то као да је и хтио предсједник републике г. Фалијер.

Парламентарне прилике дошле су да законе спољне узроке. Клемансоа су ти спољни узроци оборили. И зато, што је посјета рус-

кога цара на прагу, није се имало кад удешавати да његов силазак с власти буде природнији. Морало се прибјећи вјештачком намјештању прилика.

Русија, налазећи се пред фактом да Француска под владом Клемансоа није расположена да се у питањима у којима је Русија ангажована чврсто као савезница прибија уз њу, као што је ова у мароканском питању на конференцији у Алгесирасу чинила према Француској, пристала је на то да се ова одређује како хоће, али је задржали право да се од јако и сама у својим спољним односима слободније креће. Пристала је на анексију, али је пошљедица Клемансовљево политике састанак рускога и њемачкога цара у финским водама код Бјеркеа, поновни састанак њихов који предстоји у Килу и поновно зближење између Русије и Њемачке. У Француској се то опажа и као што се пређе Њемачкој жртвовао Делкасе, сад се Русија жртвује Клемансо.

Треба осујетити ъемачке напоре. Сад смо код те тачке, а како ће доцније бити видјећемо.

Проф. Масарик у Биограду

Као што смо у прошлом броју наговјестили, професор Т. Масарик био је овдје данас и по други пут у Биограду. Отишао је, веле, тамо да што боље и тачније информације о велеиздајничком процесу скуп.

Само што је проф. Масарик овог пута у Биограду био лоше среће. Биоградски лист „Мали Журнал“, поздрављајући долазак његов, истакао је како проф. Масарик својим држањем према Црној Гори чини врло рђаву услугу општој ствари, јер сије раздор између Србије и Црне Горе.

Тим поводом Масарик је реагирало на то, што је нагнало „Мали Журнал“ да се позабави са улогом проф. Масарика у велеиздајничкој парници у низу чланака.

Три су чланка изашла у „Малом Журналу“ о Масарику и у њима се највише говори о улози Масариковој према Црној Гори и о његовој боравку у Србији. Ту му се нарочито приписује у гријех ровање његово између Србије и Црне Горе и онда се овако вели:

„Ми смо пратили полемику, која је постојала између њега и цетињске владе, односно цетињских листова. Масарик је у своме говору у бечкој посланичкој кући казао, да је аустро-угарско спољње звање добило такозвани револуционарни штатут од црногорског Књаза и да он то зна из дипломатских кругова.

Црногорска је влада то категорички демантовала, назвавши г. Масарика без икаквих комплимената лажовом и позвала га да своје тврђење докаже.

То је било у мају мјесецу по новом календару. Данас је по истом календару крај јула мјесеца о. г. Масарик не само што ништа није доказао, него није ништа ни поку-

шао да доказује. То је три мјесеца од његова говора. Мјесто доказа даје интервјуе и понавља своје клевете, опет ничим не доказујући их. Сад их је гарнирао новим додацима како би дао више материјала за поновну заваду између Биограда и Цетиња...

Процес је самим тиме готов, што г. Масарик није био у стању своје клевете да докаже. Он је постао више него готов и то опет на штету Масарикову... Тим је г. Масарик савршено дотучен. Тим је доказано да је он говорио неистину...

Нити је он какве односе открио, јер су били јавни, нити је оно, што о тим односима говори, истинито. Он сплеткари.

Тим се не служи словенској ствари, како се он даље хвали. Тим се ствара раздор у Српству, а раздором између Србије и Црне Горе служи се Аустрији. Можда нехотично, али на томе стварно ради Масарик...

Овоме се нема ништа ни додати ни одузети. Проф. Масарик се толико необуздано и непромишљено залетјео и насиро, да је у његовом интересу, да се повуче и ћути. Копајући другогме јаму, он је сам у њу упао. Свако даље копрцање његово узалудно је, јер се у довољној свијетлости показао у својој правој боји.

Препород Русије

Прије неколико дана боравио је у Бечу познати проф. Погодин, путујући с једном групом студената и студенткиња на ферије по балканским земљама. Још под старим режимом у Русији проф. Погодин својим слободним мишљењем био је тако навукао на себе пажњу владе, да је изгубио своју катедру на свеучилишту у Варшави. Уз своје новинарско дјеловање, бави се јавним предавањима о политичким и историским питањима, па како је прошао на својој научној турнеји готово све покрајине, то је дошао у додир са свим слојевима народа и политичким тежњама. Карактеристично је, да проф. Погодин припада струји аутономистичко-либералној, која — у колико се уопште даду упоредити руски одношаји — не зазира чак ни од федерализма.

Боравши у Бечу, проф. Погодин је разговарао са једним сарадником бечке „Wiener Allg. Zeitung“, те рекао о садашњем положају у Русији своје мишљење у следећим наводима:

Акутни стадиј револуције држим у Русији је завршен. Не мислим, да би се, осим ерупција посве локалне нарави, могле вратити сличне опште револуционарне провале, као оне године 1905. и 1906. Ну за то смо сада свједоци једне далекосежне револуције духова у Русији. Пред нашим очима настаје нова Русија, сасвим различито од службене. Њезини су главни репрезентанти осим већине интелегенције индустријалци и трговци, који данас воде сасвијем другу ријеч него још прије мало година. Кад би данас дошло до нових избора за Думу, настала би скупштина сасвим другачија од данашње, која успркос својем нагнућу к влади и реакцији ипак не може, а да посјетом својих чланова у Лондону не манифестује, да ипак није скроз једнака службеном крусу. Нова Русија не брине се готово ништа за владу, од које она ништа више не очекује. Реалисти су пуни наде, да ће прије или касније, без насилних прерата, њихов дан доћи. Јер чине само идеје у држави велики напредак. Ми живимо посред промјене економског живота, која може да покаже само на један моменат, што се наши коњски трамваји утибају пред електричним, што се покрајински градови почињу модерно уређивати, што се свуда чује о економској новој организацији. К томе долази утицај новог аграрног закона, који доводи полагање али сигурно про-

мјену одношаја у земљи. Сваке године збива се права сеоба народа, јер мале милијон сељака мијења сваке године своје обитаване.

Школе сваке врсте настају у великој множини, и ако се све те ствари без унутарњег и спољњег колебања буду овако развијале једну деценију онда ће доћи дан, када ће садашњи аутократско-уставни састав тако рећи сам од себе ишчезнути. И као мјерило онога, што ће онда наступити у Русији, може вриједити расподјељено, које сада побеђује у просуђивању наших пољских прилика, и то тако неодољиво, да у истини нема код нас озбиљног политичара, који не би пољско питање сматрао као најважније у Русији. Ми бродимо према мјесној аутономији, која ће можда даље ићи него садашња аутономија аустријских круновина. А при том је посве равнодушно, што садашња влада са својом Думом ради против Пољака. Нама није до Пољака; ми знадемо, да морамо свим нашим покрајинама зајамчити најопсежнију самоуправу, а пољско питање је камен пробје за све остало. То је реалистички славизам, како га ми разумијемо, ми Руси са јаким смислом за груписањем, коме мора бити у служби и децентрализација. Ми смо аутономисти, не можда за вољу Пољацима или другим народима Русије за љубав, него ради тога, јер увиђамо, да се руској укупној држави може помоћи само децентрализацијом и самоуправом.

Примједбе пак као и разна пребацивања, да би за то требало врло дугог развоја, не могу допустити. Напротив, ствари су се у задње вријеме врло брзо развиле и баш за то рачунамо на то, да ће и шљедених година бити нових упада. Такав један бијаше и анексија Босне и Херцеговине, такав и састанак у Бјоркеу. Држим да у Аустрији нијесу посве на чисто о правим узроцима антиаустријског расположења у Русији у погледу питања анексије. Истина нама Русима може бити по све равнодушно што је од окупације постала анексија; у пракси је то свеједно. Али да се том приликом побуду у Руса утисак као да се хтјело преко тога пријећи као преко неке *quantité négligeable* да држање наше владе није било доста сретно, то је у велике поскорило раширење идеја, које сам сада развио. Исто се може рећи и о састанку у Бјоркеу, који је био управљен против општег осјећања и расположења Руса. Кад сам прије назвао посјету заступника Думе у Лондону манифестацијом, то сам држао пред очима тај састанак. Трајним у опште не држим садашњи систем, спољни упади морају само убрзати његов пад. Иначе ће пад бити проузрочен изнутра. Можда ће послије неког времена престати функционирати читави државни строј овога система, можда се догоди што друго — ну сваки пут без силовите промјене.

Једно смо само сигурни: На дуго вријеме не да се овај систем владине реакције одржати. Што ће онда доћи, већ сам наговјестио. Ми нећемо ништа да знамо о панславизму, ми проматрамо славенском питање у Русији уопште као реалистични политичари са становишта наших државних интереса, па видимо, да становишта наших државних интереса, која за тим теже, не могу послужити интересима свеукупне државе.

Избори у Хрватској

Бечка „Хрватска кореспонденција“ прима од свога дописника из Будимпеште: У своје доба је министар председник у Угарској др. Векерле изјавио жељу хрватском бану барону Рауху, да га којом приликом обавијести о изборним шансама у Хрватској и Славонији, јер се жељело распустити сабор и расписати нове изборе. Бан барон Раух одлазаво се жељом угарског министра премијера, те му је подастро детаљно извјешће о политичком стању у Хрватској и у Славонији, али с обзиром на великосрпски процес хрватски је бан био мијења, да се нови избори не би имали провести у току ове године. Ако сви знаци не варају, Векерле је увидео Раухове разлоге и пристао је на то, да се нови избори проведу тек у прољеће године 1910. Према томе за цијелу ову годину не може се очекивати, да ће хрватски сабор бити сазван да се конституише, нити ће бити распуштен. Буде ли се влада одлучила за распуштање још у овој години, то ће учинити тек концем мјесеца септембра, а нови би се избори имали провести након три мјесеца од распушта сабора, и то концем марта или почетком априла.

Данашња хрватска влада рачуна, да ће код избора продријети до двадесет изборних котара са њезиним кандидатима. Прије неко вријеме није рачунала на овај успјех, али ушљед задњих премјештаја заједничких чиновника, у она мјеста у којима је имала недовољни број гласова, држи сигурно да ако не више, а оно ће бар најмање 20 њезиних кандидата добити код гласања већину гласова. Влада кани поставити владине кандидате једино у изборним котарима хрватско-српске коалиције и Старчевићеве странке (др. Миле Старчевић), дочим у котарима Франковаца владини би људи имали подупирати Франковске кандидате против коалиције против др. Мила.

У погледу сазива сабора након ових нових избора, тврди се, да постоји ова основа. Добије ли влада 20 мандата а др. Франк којих 15—20, то ће се хрватски сабор намах сазвати, да се конституише и да проведе изборе за заједнички сабор. Како Франковци не могу примити мандате за заједнички сабор, то би се имало за исти изабрати владини заступници и толико виријиста, да се потпуни број заступника на заједничком вијећу, без обзира да ли ће они, виријисте на име, примити дотични избор или не.

Српство

Противу ћирилице. Овијех дана разаслате су у Хрватској и Славонији наредбине за школске књиге, али је из њих изостављен буквар и рачуница за први разред ћирилицом. На тај начин влада хоће заобилазним путем да из школа избаци ћирилицу.

Изасланик у Лондону. У Лондону је отпутовао др. Милош Ђ. Поповић, председник друштва „Трезвености“ из Биограда, гдје ће на трећем међународном конгресу противу алкохола заступати Краљевину Србију.

Срби у Турској за језик. Међу Србима трговцима и Турској је настао покрет

да се натјерају солунски трговци, да са њима кореспондирају на српски, да на фирмама ставе и српски натпис и да еспаи набављају од српске индустрије. То је за сваку похвалу. — Код нас наши трговци, на жалост и срамоту, још једнако дописују се са страним трговцима талијански, њемачка, а никако српски! Кад ће се томе учинити крај?

Избори општинске управе. У Турској се по новој општинској уредби врши избори општинске управе, те и Срби објављују своје управе. Тако је за председника код манастира Ђурђевић Стубова изабран Авро Цемовић, у Берану Александар Поповић, а у Н. Пазару Лазар Уљаревић.

Српско радничко друштво у Цариграду. На једном од српских сијела које је приредио пречасни отац Варнава Росић, управитељ српске школе у Цариграду, у жељи и намери, да што боље зближи и групише цариградске Србе, повела се ријеч о стању наших радника, који су врло често, а особито у пошљедње вријеме изложени сваковрсним оскудицама и мукама. Закључак разговора био је, да се пошто по то мора томе наћи лијека — и ако дванаести час откуцава и ако се то и до сада морало учинити. Ријешено је, да се оснује радничко друштво, коме ће бити једини циљ — далеко од сваких политичких смјерова — „да своје чланове морално и материјално потпомаже“.

Да се остварање ове неопходне потребне установе не би забацило или одуговлачило присутни су одмах из своје средине изабрали одбор, који ће се о томе бринути и у дјело привести. У одбору су заступљени сви српски крајеви, а сачињавају га: г. г. Васковић Видо, Грговић Стево, Здравковић Арсеније, Мартиновић Алекса, Мићановић Александар, Рашковић Вуко, Росић Варнава, Хајдуковић Нико.

Одбор се састао у нарочитој сједници, изабрао за свог председника пречасног оца Варнаву и, послије подуже дебате о начину састављена друштва и о дјелокругу његова рада, ставио је у дужност Алекса Мартиновићу, да састави друштвене статуте, чему се овај радо одазвао и прошлог четвртка поднио их на проучавање и претрес.

Послије кратке дебате одбор је пратила усвојио и једногласно ријешено, да се главна скупштина сазове у просторијама тамошње српске основне школе у недељу.

Словенство

Одбојна Хликина молба. Словенски свештеник Хликиа осуђен је на двије године тешке тамнице, коју казни већ издржава. Он се ових дана обратио влади с молбом за помиловање, али је министар правде ову молбу одбио.

Бојкот Словенаца. Тршћански талијански листови проповиједају бојкот противу Словенаца у Трсту и позивају грађанство да оснују велику градску периферију како би словеначке праће остале без посла. Исто тако траже, да од Словенаца ништа не купују, а да се свима словеначким служавкама и радницима откаже служба.

Али куд сам ја то зашао? А хоћу само да причам једну ману о нашем пријатељу Јанку!

Хајде дакле да вратимо кола!

Јанко по звању својом има доста посла и изван вароши који пут тек по два три дана, који пут и по пет пута толико. Жена му за те путеве с највећом бригом и домишљатошћу припрема све, што може, само да обожаваном Јанку њеном не буде тешко, кад она није уз њега.

И то је настојање њезино, хвала Богу, вазада благословно. Код куће — видим, да постајем индискретан, а готово ме је стид — али код куће Јанко зна поред све бриге и пажње приредити, да би се свијет зачудио, кад би то чуо, а његова сиромашна жена онда често губи свијет и намаг —

Али за чудо! С пута никада ала гласа, већ ако би заборавили турити четвину за зубе или привјак за бркове у ковчег. Е, онда Јулијан зна загријети!

И не иде Јанко од куће увијек за послом. Сад га ко позове у Кардован, сад у Барадин, сад на Ријеку, и још даље, дакако у госте. А Јанко је свијетски човјек и уљудно се одазива. Једном га у Цариграду у зајат — не знам већ којему — па је три године за редом нишао у бање, да га немало траје људски излјечење. Није шала прити се у врућему благу или у сумњивој вредници, али док је Јанко прије одласка у бање

Антимилитаристички процес. У Прагу је прије десет дана завршен процес противу оних чешких омладинаца, који су били окривљени да су, заражени идејама противу војске, наговарали војне обавезнике, да не слушају старјешине и не одговарају војној обавези. Пресуда ће им се изрећи данас и ако буде правде послије говора њиховог браниоца др. Отокара Баса сви ће бити ослобођени.

Поглед по свијету

Нова влада у Француској

Председник француске републике Фелијер повјерио је Аристиду Бријану, министру правде у Клемансовој влади, да састави владу и овај је то учинио за један дан. Од чланова Клемансове владе ушли су у нову владу петорица, најспремнијих и најпопуларнијих: Бријан, Барту, Пишон, Рио и Вивијани. Од њих тројица су задржала своја министарства: Пишон министарство спољних послова, Рио министарство пољопривреде и Вивијани министарство за радничке и социјалне послове. Бријан је осим министарства предсједништва задржао себи министарство унутрашњих послова и просвјете, а Барту дошао је на чело министарству правде. На чело осталих министарстава дошли су најугледнији људи из радикалних странака. Министар финансија је Кошери, јавне наставе Думерг, грађевина, поште и брзојава Миљеран, трговине и индустрије Дипи, министар за колоније Трујо, војни министар је Брии и министар ратне морнарице Буо. Своју владу назива Бријан владом измирења. Он хоће да међусобно измири све странке републиканске и да их концентрише. То се види и отуда, што је за министра финансија за добио напредњака Кошерија и Дипија, који врло близу стоји напредњацима. Што се тиче политике нове владе, Бријан на пољу спољних послова и у великим унутарњим политичким питањима хоће непромијењено да задржи правац политике Клемансове владе. Учинио је измјене само у неким појединим питањима унутрашње политике, да би задобио допацање грађанства. Тако је напустио досадашњег министра финансија Кајоа, који је својим напором врло строге порезне реформе постао прилично непопуларан. Барту пак, на кога су огорчене социјалисте, што је као министар поште и брзојава онако одлучно угушио пошрански штрајк, премјестио је на чело министарства правде.

Сметње крунисању бугарског краља

Бугарски краљ намјеравао је да се ове јесени крунише. Сада су се изненада појавиле сметње крунисању краља Фердинанда од стране бугарског свештенства. Бугарски свештеници тврде да према канонима православне цркве крунисан може бити само онај, који припада православној цркви. Свештенство још није ријешено, да ли да повреди црквене каноне или да краља Фердинанда не крунише. Изгледа ипак да ће се у крајњем случају краљ Фердинанд ипак ријешити да пријеђе у православље.

Војна реформа и Грчкој

Како јављају из Атине, краљ је одобрио нови пројекат о реформи војске, што је поднио нови ратни министар. Пројекат обухвата ове тачке:

сваки пут био управо неспособан — ради болова, што их је осјећао у поменутом лакту и у по љета — по из купака знао је послати лијепих карата, па и по коју дописницу, те се хвалио, да му купање годи, и да ће сада оздравити до краја. «Сада» нишао је преклапаи, кад је био други пут у купкама. А ланске године вратио се чак петнаест дана прије договора кући, истина, сасвим здрав, али ујасно ала воде. А жена је најпослије наљушмле, да ја њезин честити муж овај пут двапут више новца потрошио по икад прије. Али како би смјела питати, у што су планули новци?

Проз све те године госпођа ни да би се макла од куће. Брига за љубовеног мужа и ту милу дјечу није јој дала окренути се, да похоти ма и неке сваког обзира вриједне робаке.

Али недавно — данас су 2 недеље дана — догодило се нешто необично.

Њето је, дакле вријеме допушта за одмор и за оздрављење, коме већ треба. И госпођа у својој љубезности ушата Јанка, неће ли и ове године у бање. Он се тај час смркне као пута година и за драго врати немишља, да неће да њему не требају бање, а био је цијела дан изкоштраним. Сјутра дан била је «примљена министарствена», то ће рећи дошла је нова кухараца. Грчки дан још један гром из ведре небат: стара бодесна тетка погидје у Славонију брзојаком

ПОДЛИСТАК

ДОБАР МУЖ

— Фердо Милер —

Пријатељ Јанко је честит и угледан човјек. То зна свијет — то зна и он. Али што свијет можда не зна, нека му се каже сада: Јанко је поштељак не само пред свијетом, него и у најпугљивијим односима. Ево томе доказа: петнаест година ожењен, и ко би само смио писнути, да није узораи супруг?

Молим вас — у двадесетом столећу узораи супруг! Зар то није као бајка из дједовских времена?

Наш се пријатељ Јанко и поноси тиме, али само у себи — и можда још пред женом својом. А ко да му то замјери?

Бар неће његова добра, поштена женица. Она то зна — како и не би? — она то и осјећа. Али сачунај Боже, да би му зато и најмање приговорила! Не би ни у сну, а камо ли на јави! Него се труди милосрдни и брижња из дана у дан, већ пуних петнаест година, да би била вриједна среће своје, која јој је дала тако честитог, угледног, крсног мужа.

Јер је Јанко и крсно човјек, за којим се краду женске очи, ма да је већ толико година ожењен.

По — не рекох ли, да она то и осјећа? У том се моје стране нема ни зенице прије-

1. Краљевски принчеви одступају од својих заповједништва, враћају се у војску и добивају војничка почасна мјеста.

2. За генералисимуса, којему припада преуређење војске, изабраће се један официр иноземне војске.

3. Три друга официра из иноземства биће именовани и постаће заповједници, инспектори војске.

4. Морнарица ће се реорганизовати на темељу испих начела.

Шпањолска и Мароко

Из Мелиле стижу у Мадрид страшне вјести о течају пошљедњег окршаја. Потпуковник Марин погинуо је, задобивши двије ране из пушке. Мароканци који су уз Шпањолце, дошли су у шпанолски табор, те су молили заштиту за жене и дјецу. При окршају судјеловало је 16.000 Кабила. Смионост Мароканаца побуђивало је чуђење. Њима је пошло за руком освојити један шпанолски топ, који су касније Шпањолци отели. Многи становници допрли су до бојне линије. Исти рањеници доносили су муницију својим земљацима. — „Магдебургер Цајтунг“ добија из Мадрида ову вјест: Министарско вијеће је закључило, да се наоружа 30.000 људи за Мароко, У Барселони проглашен је општи штрајк, да се протестује против рата у Мароку. И у покрајини започиње се општим штрајком. Над Баркелоном биће проглашено опасно стање. У Саладели су се такође побунили радници против рата, те су запријетили полазак једноме влаку у коме је било војника за Мароко.

Програм Брианова министарства

Нови француски министар предсједник изјавио је, чим се примио састава министарства, да ће његов кабинет бити министарство измирења и републиканскога споразума. Састав министарства одговара тој ознаци, јер Брианово министарство мало се разликује од старих министарства концентрације. У првој коморској сједници, у којој ће се нови министар предсједник са својим друговима представити, развиће се жестока борба између Бриана и великога дијела саборске већине. Интерпелација Лафернерова доћи ће данас на дневни ред, те ће се том пригодом нова влада изјавити о општој политици.

У програму, који ће бити данас читан у комори и сенату, означаће се понајприје значај министарства као помириљивог кабинета. Бриан ће изјавити, да ће прије избора довршити дијело реформа, што га је започео Клеменсо. У првом реду довршиће се закон о осигуравању радника и службена прагматика за државне службенике. Након ријешење тога важнога питања доћи ће на ред питање би ли се помишљали ради штрајка отпуштени поштански и брзојавни чиновници. И порезна реформа спомиње се у новом програму. Влада ће посветити особиту пажњу морнарици. — Нема сумње, да ће комора одобрити радни програм владе и да ће изразити повјерење министарству.

Без части

Уздах госпођице у „Мина фон Барнхелм“ не изражује само зачуђење, које испуња срце једног женског бића, кад

зове госпођу, сиповицу своју, к себи. Нека дође одмах!

Јадна госпо! Петнаест година сједјела си у својој кући у вароши као прикована. Сад на једанпут да се отргнеш од својих, да идиш у далеки свијет! Али нема друге. Треба поштовати род, требало је то показати и прије. И тако се госпођа при пут завезала жељезничком пругом.

А господи? Сад је послје петнаест година свога брака први пут он остао код куће без жене а са дјецом и слугинчадма.

Кажу да има мужева, узорних мужева, који за све, што се код куће догоди и није им право, позивају на рачун женоу. Али како ти ради онда кад жена није код куће?

Наш пријатељ Јанко мрчи, дјена мања плачу, а она «стара», кћерка од четрнаест година, и као да се увргла у маму, га се прекида од посла око браће и ово татице.

Зато је он изван реда добар с нама — први дан на ако и не може да разведри смркнуто лице своје, алишта, јесу ли сити, имају ли какву задаћу за школу. А на вече — *mirabile dictu* — није отишао у гостилицу!

Други дан објед није био добар — по жажљеном гласу. Јанка, а превећ добар — по сванућу «малога» (свињиха од 7 година), који је јео за два велика.

На вечер угодике добри родитељ дубље-ној дјечи тм, да ће их послати у позорниш-

кликне: „О дивљи, несагививи мужеви...“ Свака земља, сваки сталеж, сва времена имају своју посебну част, која се непрестанце мијења.

Нема вриједност, која би се толико и тако мијењала. Тако се нама чини не ријетко некултуром и повратком барбаста, што су наши дједови сматралиотмјеним. Овакове културне раритете сакупио је и недавно издао др. Кемерих. Између свих поглавља, која су сва веома занимљива, највише потиче на размишљање баш поглавље о части.

Бешчасници се дијеле у три групе. Као што дијете удара столцу, о који се озлиједи мјесто да се срди на се ради своје неспретности, тако је исто настојао средњи вијек искалити сву своју мржњу противу окрутности и суровости крвника, што је у осталом био захтјев тога вијека.

Да се омогући избегавање крвника наложено је год. 1543. да крвници морају на рукавима и огртачима носити црвено-бијело-зелену крпцу. Крвник је морао становати изван градских зидина и није никада могао стећи грађанског права. Ако је дошао у коју гоштину, добивао је јело и пиће посве на страни, гдје је смио сједити само на трношцу.

И посуђе за крвника морало је бити различито од онога за остале госте. Кад је плаћао, морао је положити новац на сто, а онда би гостионичар пухнуо у новац, да уклони сву „крвничку нечист“. Чак и у цркви имао је крвник посве одијељено мјесто од осталих поштених људи.

Није дакле никаково чудо, да се нико није хтио јавити у крвнике. Томе се могло на тај начин, што је поклоњен живот коме објешенаку, ако се је примио крвничкога алата и заната. Ако је дотични прихватио понуду (врло је често волио осуђеник и смрт него да буде крвник) обавила се јавна церемонија.

Крвник из оближњег града би на јавном тргу новоизабраном крвнику одре-зео оба уха, у знак промјене сталежа! Иначе је крвник новчано врло добро пролазио. Добивао је плаћу као градски свештеник или физик, а осим тога су крвници посједовали јавне куће и вршили — лијечничку праксу!

Истом ушљед француске револуције ослободио се је крвник свога нечасног положаја и овдје су били човјечанска права јача него ли љубав напрана ближњему.

У средњем су вијеку обично спаљивали самоубијце или би их затворили у бачви и сурвали у ријеку. Било је све једно, да ли је био самоубијца при свијести или је био мрт. Ако се је ко објесио, смио га је са конопца скинути само крвник. Њешина се није смјела изнијети на врата из куће, него се је под прагом направила јама на коју би истурали љешину! Први спровод самоубијце на јавном гробљу дозвољен је био тек год. 1723.

Са нађеним љешинама поступало се је посве једнако као и са самоубијцама. Било је то из великих узрока.

Та није се знало је ли мртвац кршћанин и ако је већ био кршћанин, да ли је био прави побожни кршћанин или — самоубијца!

Тек од 1497. дошло се на мисао, да се запријечи самоубијство осуђеника тиме, да му се навуче људјачка кошуља на

те. Он сам ће, дакако, у гостилицу, да би настрадао, како је у подне. И није настрадао, осим што му се на повратку кући — негдје око два сата поћи — омакне нога е плочица и малко се угане.

Није лако с угаћеном ногом попети се у први спрат — особито у ноћи. Он у стап, али ту све расвијетљено, све на погла. И има шта видјети: малому зло те зло, већ је сав опекотан од жељуца, и сад је у једној врћини.

Ајјена нарада! Кад већ нијесу његови то учинили, мораде сад Јанко сам (с том угаћеном ногом) по доктору. Нетом у зору мали заспи и кућа се некако умири.

Трећи дан било би опет све добро — мали оздравно кроз обични пургане — само да не боли нога! А доктору је рекао, да има курје очи — ваљда од пркоса. На вече није Јанко изашао из куће, али код вечере не проговори ријечи, а и дјена, гледајући пре-облилно лице она свога, шутала као заливена! То је била мртвачка вечера.

Четврти дан. Нога је јаче отекала и боли. У подне још је Јанко сјео за сто.

Али сада несрећа егаже несрећу. Нова кухарица у јуху с оризом није метнула размијешаних јаја: у умотку од парадијаса опет је награла шећера, а Јанко то не трпи ни за живу главу? на киеједом жељу неха муш-ке ит.д. И кад Јанко грмећи за столом и сам развије чашу — своју лијецу велику

тијело! Колике су то морале бити муке за јадника.

Пси су спадали такођер у дјелокуг крвника и јао ономе ко је убио пса.

Године 1690. није примљен у кројачки цех за члана син некога законито рође-нога сељака, јер је његова баба прије 50 година, још неурата имала дијете са својим службодавцем!

Тако се исто једна дјевојка није могла удати, јер је њезин отац још као момак помагао извући једном човјеку из воде љешину његове жене!

Каковом се мјером мјерило одлич-нима нека свједочи ова згодица. Цар Сигисмунд, је узео за своју супругу Бар-бару из моћног племена грофова Цел-ских.

Улрих II. Сигисмундов шурак подржа-вао је одношај са једном женом. Муж њезин је ради тога замолио свој одпуст из његове службе. Улрих му га је дао, но-за њим је послао слугу, који га је убио. Нико није на то ни писнуо.

Његов отац Фридрих II. није био бо-љи. Он је понајпре оженио Јелисаву, кћер кнеза Стјепана Франкопана. Касније ју је оставио, да ожени Веронику пл. Те-шевић. Не дуго за тим повратио се својој првој жени, да се тобоже с њом помири а у истини ју пробурази ножем. Фридрих је осуђен на смрт по помило-ван и предан оцу у кућни затвор. Кад је изашао из тога „затвора“ није била од ње сигурна нити једна дјевица, нити једна жена.

Једнога је човјека силно оглобио, јер није више хтио узети к себи жену, што му је он отео! Како и не би, кад се он као један гроф понизио толико, да је зажелио једну жену, коју је већ имао један прости грађанин.

Умјетници су припадали занатлијама. За то је Давид Тениерс и добио плем-ство једино уз тај-услов, да више не — слика.

Је ли онда чудо, да су Дурер, Хелбајн, Буркниер и други имали своје посебне — цимере!

Тек касније се сматрало умјетнике не-чим посебним и од онда нијесу више ум-јетници ни правили посјете, него су их примали у својим ателијерима. Тако је сав средњи вијек пун самих контраста.

Ужасна борба на дну мора

Американац Соренсон описује опасно-сти, којима се излажу рониоци у мор-ским дубинама. Соренсен је био рониоц и имао је заронити на дно мора, када су једном приликом извлачили потопље-не ствари и драгоцјености једног потоп-љеног брода. — Баш када сам приспио на дно мора, приповиједа рониоц, осје-тих како ми је нешто јако притиснуло руку. Страховити ужас прође ми цијелим тијелом. Кроз главу ми синусе страхо-вите мисли. Знао сам да ми се прибли-жило нешто живо. Шта ли то може бити?

— помислим у себи. — Сјетих се како се око мене, док сам се био задубио у свој посао, на једном почело смркавати, на што се нијесам ни обзирао — толи-ко сам био забављен послом. У трен ока пролетјеше ми све оне мисли кроз гла-ву. Окренух се и угледах пред собом нешто страшно. Угледах нешто налик на чудновату, дебелу, зденасту главину, по све неправилна облика и форме.

чашу, из које није већ неколико година — онда настаде толика граја да су се разбе-жала дјена и сузавке а једна све од страха још и кухињи скраси куп тањира. Јанко шта од јада што од болесне ноге носиле објед а се ували у постељу — и где срећно заспи ваљда од «реакције живота». Јанко кад сна-ва добро снава. Није му дакле право, што га послје пробудише. Али то је дошао доктор. Он сам вели, да иде пригледати «малога», «ста-ра» кћерка се при том држи у великој непри-лици, лијечници се чуде што налази пријате-ља Јанка у постељи. Кћерка почне о тати-пој ноzi, и сад не би друге, него кажи и покажи. Јанко је опет љут: прво, што је ухваћен у лажи, друго, што мора свака два сата метнути облог, крпу паквашену неком бијелом водурином, око болесне ноге — сва-ка два сата и по дану и по ноћи.

И не питајте, како је прошла та ноћ! То вјечно завијање чокром крпом слега му, не да му спавати, плазила његов праведни гнев на све попријекло, само не на себе. А нај-горе пролази она тетка и одсудна жена. «Кад је не требаш, облијеће те као муха: сад — сад ју је једанпут требам, а сад је да-боже нема! Хахаха!» Ово ће од прилике би-ти тисући дна оних гласних монолога, што је говорно преко ноћ, а кћерка их будна слуша и очи јој се разваљују и сузама за-лијењују.

Пред јутро заспи Јанко у постељи а и

Загледао сам се и видјех неки огро-ман клун, као у каквог папагаја, а више њега два укочена, голема зелена ока, како ме гледаху хладно и страшно. Ви-дјео сам у води како се врзу некакве сјене најчудноватијих облика, сјетих се откуда оне, примјетивши, како се око мене сакупљају, пружају, стежу и прите-жу некакве елестичне и огроме паукове ноге, налик на чворовате гране тропског дрвећа. Овако смо се гледали двије до три секунде. Дао сам сингал у знак да ми пријети опасност. Осјетих, како се око мене сакупише кожные гране. Пред својим очима угледах растворено велико ждријело, које ми обухвати оцјелну ха-љину. Осјетих како ми се савијају ребра, а хаљина ми се згњечи ушљед овога за-грљаја.

Ослободих једну руку с великом му-ком. У руци сам имао кратку, гвоздену шипку; гурнух њоме једном, па и још једном — што сам могао боље. Чудо-виште на једном стаде, али му брзо угледах зелене очи како ме гледају укоченим погледом. Гурнух и по трећи пут, али се око моје шипке сави једна хва-талица, па ми је истрже из руке. Оста-дох празних шака. Почео сам млатити око себе рукама, али све је остало у за-лудно.

Чинило ми се као да ударам о неко кожнога тијело; сумњам да је чудовиш-и осјећало мојих немоћних удараца. Страшна ми се глава примаче с пога. ударим га шаком, што сам могао боље, по свијетлом, зеленом оку, мислећи сад ће прснути. Али се нијесам ништа корис-тио, као да ударих по каквој лопти. Полип ми одгурну руку, па ме омота са свих својих, седам, осам. девет удова. Осјетих како ме стежу, како ме издаје снага.

У то ми пристиже у помоћ друг с но-жевима и разним оружјем. Полип ми омота обије руке једним јединим замахом јед-не своје хваталице, па ме савије као маћеха, када би повила дијете. Двијема хваталицама бјеше се ухватио за један подводан гребен, који је стрчио из мрач-них дубина. Осјетих јаке ударце кроз ци-јело тијело, који ме увјерише, да су удар-ци подморских полипа електрични. Бор-ба је трајала готово сат. С тешком му-ком ослободих руке. С оружјем и рука-ма једва га свладасмо. Ножима и шка-рама бранили смо се од полипових хва-талица, које су се из тамне воде сваки час пуштале према нама. Једва нам по-ђе за руком, те му одвојисмо од трупа дебеле ножице, које су биле око шест метара дуге и 12 палана у промјеру на почетку. Коњем му прободосмо трупи-ну, па га с тешком муком извукосмо на површину. Живео је још пуних шест ча-сова. Послије га предадосмо у Лондон, а сада је како чујем, у британском музеју“.

ПРИВРЕДА

Пребројавање воћака у Аустрији. А-устриско пољопривредно министарство чини припреме, да се приликом идућег пописа људства и стоке изврши и оп-ште пребројење воћака.

Државно обезбјеђење против неро-дице. — У Херзану (Јужна Русија) одр-жани конгрес ради регулисања трговине

кћерка у пасољачи, и одснанали добар ко-мад. Прва се пробудила кћи. Сјети се, да би ону требало промијенити облог, али види, како добро спава, па се однуља у трећу собу, сједије за стол. малко се замисли, онда напаше не знам што на бијели папир, и да једној служавци, нека однесе.

У вечер тога дана ето чуда! Вратила се супруга изненада натраг с пута. Пријатељ Јанко баш се спрема отићи «мало на зрак». Госпођа готово је изобличена од некога стра-ха, али видећи сада мужа пред огледалом отегне јој се лице од великога чуда, и једва измупа:

— Драги Јанко, шта је теби?

А и оп како је разваљено уста, једва се снађе, да одговори, дакако, новим питањем:

— А шта би ми било? Зашто си оста-вила тетку?

— Ево ова брзојавка...

— Ха, сигурно од те недотупанне кћери наше!

— А твоја нога?

— То је најмање. Мало ме заболела, данас ми је већ прошло. Трагичније било је, кад сам је угануо. Прездерао се мали, обо-лио — и њему је сада већ добро — а ја га забрипнут посло около, заео за сат и ето несреће...

са житом закључио је да умоли владу, да приступи изradi закона против кварења жита у трговини и за увођење државног обезбјеђења против неуроде.

Путничко предавање из пољопривредног грађевинарства. — На позив тиролског земаљског културног савјета, секција Инсбрук, отпочео је владин савјетник К. А. Ромсторфер из Салибурга у Бриксену предавање о пољопривредном грађевинарству уопште и у односу на домаћи начин подизања зграда за пољопривреду. Уз припомоћ једног низа дијела о томе, многобројних планова од пољопривредних зграда и стаја које је предавач већ изводио, најзад снимака сеоских домова, дворишта, стаја и т. д. предавач је успјешно завршио своје предавање и на крају одговарао на разна постављена му питања. Земаљски културни свјет тиролски без потпомагања оваког низа предавања намјеран је да потпомогне једног свог пољопривредника и новчано да изведе пројектовано грађење т. зв. зграде за крму са житницом више ње, те да на тај начин створи образац за своју околину.

Извозна трговина. — „Трговачке новине“ у Новом Саду донијеле су један чланчић врло кратак, али по садржини врло једар по своје врло крупном питању које није само питање онамошњег српског трговачког свјета, већ у још већој мјери важи у опште.

„Док ми у свом раду око подизања наше трговине не будемо отишли даље од празног теоретисања — не можемо се надати великом напретку. За подизање трговине потребно је засукати рукаве, те захватити у практични живот. Теоретисање је ту на свом мјесту, у колико ће нам оно поупити у практичном животу стечено искуство, те га довести у систем, утврдити погрешке, наћи им узроке, те уједно извести закључке, како би требало радити да бисмо постигли љепше и веће успјехе.“

„А практични живот указује нам за развијање наше трговине на једно досада дотакнуто поље: на томе гдје ми нијесмо досад учинили готово ништа. То је поље извозна трговина... И онда наводи како онамошњи крајеви производе масу сировина и то прве каквоће припознате у свијету: банатско и бачко жито, сријемско вино, слагонско воће — производи који су стекли у трговачком свијету најљепши глас. Све наше сировине нашле су већ себи проју на свјетским тржиштима; оне су већ освојиле свјетске пијаци. Наш задатак дакле не би био то, да нашим сировим производима тражимо и освојимо пијаци.“

„Други би био задатак наше извозне трговине. Наши производи доспијевају на потрошачке пијаци не нашим него страним посредовањем. Извозна трговина с нашим производима није у нашим рукама. Други тргују с плодовима нашега зноја а сасвим је природно што други и прибирају посредничке користи. Како пак обрт извозне трговине наших производа иде на милионе, то је уједно огромна и корист коју страни извозници имају од наших производа. Док наш трговац у малом продаје већим дијелом стране производе, дотле други у велико продају наше, те док ми од нашег малог рада прибирамо само малене користи, дотле извозна трговина која није у нашим рукама закључује своје годишње рачуне (билансе) куд и камо огромнијим добитком“...

Рат против скакаваца. Најжешћи рат, којег аргентински пољопривредник мора водити и одбрану својег кукуруза, то је рат против скакаваца. Неизмјерно се већ начина покушало у свим пољопривредним земљама, гдје су скакавци прави страх и трепет марних агрикултура, да се уништи та прождрљива ситна неман, али нигдје се још није успјело скончати је до краја. Тек сада долазе вјести из Америчких савезних држава, да је пољопривредним државама Букатана пошло за руком потпуно уништити једну овећу групу скакаваца. Ради важности саме ствари, доносимо начин, како су Сјеверо-Америчани поступали при споменутом уништењу скакаваца.

Јато уништених скакаваца мјерило је уарда (1.) у дужини и 200 у ширини. Свукли гдје је то прождрљиво јато пролазило, све је ништили, не остављајући за собом ама ни зере зеленила, којим је поље прије прекривено било. Било је доста само једна либра содна арсенида да уништи све те мношине. А радили су овако: Помијешали су једну либру отровне сонда арсенида са 4 либре слатког воде, надовјевајући одмах хладне воде колико је било доста да се попуни 45 литара растопине.

Затим су стали мочити у ту отровну растопину, за 20 минута неколико струкова зелених стабљика житарица. Када

се то добро намочило, онда поставише отров пред скакавце све у реду, како су се они поређали и напредовали. Нијесу требали много чекати на ефект, јер су се скакавци одмах похлени бацили на постављено отровно зеленило, које их је мало по мало све уништило.

И тако су пољопривредници од Вукатана задовољно видјели, како су отровом од содова арсенида на врло јак начин потпуно уништили велику мношину скакаваца у неколико дана, што ми прије није било могуће ни у читавом земању уз огромни труд и трошак.

Дневне новости

Вратили се. Њ. Кр. В. Књаз Господар, који је провео краће вријеме са Њ. В. Књазом Петром на Ловћену, вратио се јутрос на Цетиње.

Имен-дан. Сјутра је имендан Њ. Кр. В. Књагиње Престолонашљеднице Милице, који ће бити прослављен на уобичајени начин.

Пенсионисан. Г. Нико Пејановић, ађутант Њ. Кр. В. Књаза Престолонашљедника, стављен је у пензију по својој молби. Г. Пејановић је провео у дворској служби низ година на свако задовољство, због чега је при поласку у пензију од стране Високог Двора обдарен. На мјесто његово постављен је г. поручник Благо Врбица, млад и школован наш официр.

Општински секретар. За секретара општине цетињске и за благајника изабран је г. Божо Банашевић, бивши чиновник министарства унутрашњих послова.

Србија и Црна Гора. Пошљедни број биоградског листа „Малог Журнала“ доноси на уводном мјесту чланак свога главног уредника, у коме говори о заједници Србије и Црне Горе и њеној насушној потреби и онда се одсудно вели, да у тој заједници не треба дирати, нити дозвољавати, да је ко мути, јер је то не само непоштено, него је и издајство.

Читуња. У Крушевцу, у Србији, преминуо је Светозар Јаншевић, дугогодишњи новинар. Јаншевић је још осамдесетих година почео да ради на новинама, у почетку само на слободним, а доцније и на свима осталим. Новинарством се бавио све до своје смрти, а преводио је и са њемачког и руског особито белетристичне ствари, које је објављивао по многим српским листовима. Цио свој живот провео је у раду и натезању око насушне коре хљеба, те је оставио засобом троје незбринуте дјеце. Нарави је био мирне, благе и пријатне; дружељубив, добра срца и одан. Лака музема била!

„Нападају на аутомобил.“ Которски лист „Бока“ донијела је ову вјест: „Овијех дана био је нападнут од непознатих зликоваца, из више Шкаљара аутомобил, који пренаша пошту од Котора до Цетиња. Како чујемо, двојица путника били су озлојеђени. Аутомобил морао се повратити. Власт истражује“. Како ово изношење није ни мало близу истине, то, у интересу ствари, износимо цио догађај онако како је текао: У понедељак пред вече кренуо је из Котора товарни аутомобил — кашун — за Цетиње. Када је био више Шкаљара са једног гувна паде камен и удар у леђа директора аутомобила, који је напријед сједио. Како са тога мјеста често дјеца бацају камење на пролазнике, а нарочито на аутомобил, то је директор аутомобила зауставио и отрчао на мјесто одакле је камен бачен и тамо нашао дјецу, која му показаше једног од њих као кривца. Упљед тога директор је аутомобил повратио у варош, при-

јавио ствар полицији и са једним жандарским наредником дошао на лице мјеста, гдје је учињен увиђај и забиљежено име родитеља дјечијег. Због тога је аутомобил и био задоцнио. — Као што се види, ствар није тако ни мало страшна и трагична као што је хоће „Бока“, из не знамо кога узрока, да представи.

Врућине. Силне врућине још једнако трају. Жега је грозна и ваздух је толико загријан, да се силом удисати може. Настало је несносно вријеме. Температура је врло висока. У неким мјестима у унутрашњости је још грозније, а у Зети и у Подгорици због силне врућине пријети озбиљна опасност.

Усјеви. Ни једна година није тако много наде улијевала о усјеви-ма, а да доцније омане као што је то ова година. До скоро су усјеви били таква, да је била милина погледати. Понијело бјеше све лијепо: и воће и виногради, и жита, и поврће — једном ријечи све. Очекивао се принос обилан, богат. Од једном се сада све обрну. Зацарише силне жеге и врућине, те сунце спржи и сагоре све, а жеге и врућина дотуче остало тако, да се од усјева немамо великом добру надати. Потраје ли ово неприродно вријеме и даље, немамо се обилној жетви и приносу да надамо.

Народно здравље

Чувај се пчела. Бије се бој око Садове. Прусека војска ударила на аустријску. Једна батерија пруских топова заузела положај у врту некога дозна-ћипа села Неделице. У том врту бијаше и неколико кошница пчела. Тамац се батерија поче намјештати, а са аустријске стране паде једна бомба баш међу кошнице те их исперирта. Пчеле се узбунише и падоше на коле и војнике тако стајаше, да су морали напустити позицију и топове.

Али и за оно кратко вријеме, док су се од пчела бранили, страдало је доста њих. Неколико коња за неколико сахата, два војника подлегаше мјешина, а много њих је изуједано тако, да је постало дуго боловањем.

За вријеме битке код Бомона (Beaumont) у француско-пруској рату освоје Пруси село Вармилорф (Warmilorf) и паљу на плања некога селачка дома и ту иза своје пчеле — око 60 кошница. Војницима се прохте да једу меда, скину са њих кошице, а са кошница и почују их и погину. А томе се пчеле узбује, паваје на њих тако силно, да су се једна синали. Четири од њих осташе на мјесту ртња, четири побијаше од њихових уједи касније, а много њих најуједи су тако, да читав мјесец дана пијесу могли слу-жабу припити.

Изрече и пословице о здрављу. Болест на прата улази, а на пчеле уми пазази (Нар. послов.) Кога је грозница тринут тресла и за девет година ће му се на кашару познати (Нар. послов.) Дјетету треба да скачија тако прстаје уз тијело као што му прстаје одјело или обућа (Проф. А. Гертнер.) Природа се сваколика пита суучањем чистијем мјешком (П. П. Негом).

Несреће у свијету

Убиство шефа полиције. Из Париза јављају: Подшеф полиције париске Клаут устријељен је синоћ од некога Делона-на а са више хита из револвера. Кад га хтједоше ухапсити Делонан се устријељео на очиглед многобројног свијета. Делонан је био затворен ради крађе у музеју. И полицијски секретар, који је био у пратњи подшефа полиције, рањен је смртоносно хитцем.

Силна несрећа. На новом тркалишту у старом ботаничком врту у Берлину збила се силна несрећа. Сукобила су се два мотора. Један је плануо и одлетио међу гледаоце; 7 је особа мртвих а преко 35 рањених.

Бакшиз козица. Из Рио де Женеиро јављају: Управитељ ови болнице Освалдо Крус изјавио је академији, да су три лијечника у болници пронашли бакшиз козица (богиња, краста).

Аутомобилска несрећа. У Лудвигс-шту код Шверина сукобио се један раскошни аутомобил берлинске фабрике Роси са једним колима тако, да су особе, које су се возиле у аутомобилу, биле у великом луку избачене из аутомобила. Едуард Роси остао је на мјесту мртан са размрканом главом, док су двије госпође, које су прагиле Росија, добиле тешке озледе.

Страшан пожар. Из Будимпеште јављају: У Локовки у липтовској жупанији букнуо је пожар, који је обратио у прах и пепео осамдесет и пет кућа и узгредних здања. Ватру је врло тешко било угасити, јер су житељи били забављени пољским радовима. При томе је изгорјело једно дијете. Одмах је указана помоћ. Ватру проузроковаше дјена, која су се играла жижикама.

Влак сишао с шина. Из Пасауа јављају: У 1 сат и 15 минута послје подне сишао је са шина бечко-франкфуртски брзи воз. Трећи вагон од страга превалио се. Из развалина извучен у полумртав општински чиновник из Линца, Александар Мал. Више је особа тешко рањено.

Срушила се грађевина. Из Петрограда јављају да се срушила у расјевској улици петероспратна зграда. При томе је 20 особа живот изгубило. Чetrдесет радника нестало је. Пошто пријетиле опасност сусједној кући, прекинуте су на вријеме радња око спасавања.

Оркан у Техасу. Из Лондона јављају: Страховити вјетар, што је прошле сриједне бјеснио у Техасу, како из Галвестона јављају, напало је силну штету, такође у Хоустону. Брзојавна свеза града је прекинута. Како је познато, убијено је најмање 18 особа; 20 их је тешко рањено. Штета износи преко једног милиона долара.

Из Бијела Свијета

„Лажни“ морнар. Шаљиви догађај, који се одиграо међу једним ђаком у морнарској одећи и једним строгим поручником донаша „Berliner Tageblatt“:

На перону станице у Спандау стоји са својим ручним кофером одрасли младић и чека жељно влак, који ће га одвести до родитеља. Одјевен је у морнарску одијелу како то обично носе дјечаци. Нико се од војника није на њ ни обазирао, јер се на први поглед могло опазити, да му одијело није војничко. Сасвим је другачије било, кад се на перону показао млади један поручник. Овај погледа младог „морнара“, како стоји а не поздравља га и како је, скривив руке на прсима, чувао свој сандук. То је младога и ватренога поручника ражљутило и он сав бијесан приђе младићу и завика на њ: „Зар ви нећете стајати прописано?“

И сад се случи нешто неочекивано. Младић, не зна се из кога узрока, укочи се као да је из камена и одврати: „Па ја још не служим!“

Није могуће описати израз лица господина поручника на ове ријечи. На брзу се руку некако исприча, а онда се, уз грохотан смјех присутника, скупи што је брже могао. Грохотан смјех и неких других официра пропратио га је.

Кинески лекари. Доктор Морахи, који је о медицини у Кини написао једну чувену књигу, прича да на кинеском двору име око тридесет личних лијечника: двојица од њих имају плаве хаљине, шесторица или осморица имају бијеле хаљине и двадесеторица хаљине позлаћене. Цара смију лијечити само лијечници у плавим хаљинама. Они га, ни у ком случају, не смију ословити: једино што могу да раде, то је да се унапријед код евнуха, који цара служи, обавјесте о симптомима болести.

Било да сједи или лежи, небески син пружа лечнику само једну руку: лечник сад има да опина било узвишенога болесника и да једино по кунању била, послје дугог размислања, одреди дијагнозу. Како опет лечници, да се не би изложили најстрожијим казнама, не смију у одређивању дијагнозе да противурјече једни другима, они се већ унапријед сложе и у одређивању саме болести.

Још више муче имаду лијечници када је болесна царина или која царска принцеза. Рука оболеле личности је скривена једном свиленом марамом на којој се налази само један отвор на мјесту, гдје се пина било. По томе како било бије, одређују лијечници све остало и подешавају начин лијечења. Лијечење се врши помоћу игала, које се болеснику забацију у тијело.

Да човек дуго живи. Зна се о тврђењу научника Мечникова, да је у пријевима чојечјим легло свих оних клица, које убијају чојска. У правцу Мечникова извршио је силне опите на болесницима др. Дистасо. Он је парао извадио дебело пријево код болесника, а ови су послје оздравили и радовали се животу. Дистасо је пронашао, да у дебелом пријеву стоје ројеви најопаснијих клица за ширење болести и увјерава, да дјечи од лвије до три године треба извадити дебело и слијепо пријево. Дјена ће бити у своје животу здрава и неће патити од слабости и повремених болова као одрасли људи.